

חיסכון לכל ילד? על מצבם של ילדים וצעירים חסרי עורף משפחתי

לירון אשלי ושירן רייכנברג²

"הדואג לימים זורע חיטים,
הדואג לשנים נוטע עצים,
הדואג לדורות מחנך אנשים"
יאנוש קורצ'אק

מאמר זה מפנה זרקור אל הקשיים הייחודיים העולים ממתכונתה הנוכחית של תוכנית חיסכון לכל ילד עבור בני ובנות נוער וצעירים חסרי עורף משפחתי, החסמים הקיימים למיצוי זכויותיהם, וההתאמות הנדרשות כדי שהתוכנית תגשים את ייעודה. לצד הקשיים השונים שבני נוער חסרי עורף משפחתי נאלצים להתגבר עליהם במהלך השנים, עם הגיעם לגיל 18 הם נדרשים להתמודד עם המעבר המורכב לחיים עצמאיים. אז, כאשר מסתיימת החובה החוקית לטיפול בעניינם, נקטע רצף הטיפול והתמיכה, וכך מצטמצמים המענים הניתנים להם בהקשרים של תעסוקה, מגורים, לימודים ועוד. הצעירים, שהם לרוב נעדרי מערכות תמיכה, וחלקם מגיעים ממשפחות במצב חברתי-כלכלי נמוך, נאלצים להתמודד בגיל 18 באופן עצמאי עם "עולם המבוגרים", ללא הכוונה או תמיכה. תוכנית חיסכון לכל ילד שמה לעצמה כמה מטרות, ובהן צמצום הפערים החברתיים ושימוש של הילדים עצמם בכסף הנצבר בתוכנית. עם זאת, אופן יישומה מקשה על מימוש מטרותיה, ומביא להנצחה של הפערים החברתיים ולהגבלת הצעירים עקב התניית משיכת הכספים בגיל 18 באישור ההורים. אנו מציעות לכך כמה פתרונות: הוספת מענים ייחודיים מטעם המדינה לצעירים חסרי עורף משפחתי, ביטול הצורך באישור הורים למשיכת כספים בגיל 18, וחינוך להתנהלות כלכלית נכונה.

1 עורכת דין ועובדת סוציאלית, יועצת משפטית, המועצה לשלום הילד

2 דוקטור, עורכת דין, מנחת הקליניקה לזכויות נוער וצעירים במצבי סיכון, המרכז לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים

מילות מפתח: חיסכון לכל ילד, צעירים חסרי עורף משפחתי, ילדים במצבי סיכון, חסמים, מיצוי זכויות

1. מבוא

לבד בעולם. לבד זה לחפש מקום מגורים ולנסות להצליח לחזור לשגרת לימודים ולנסות להראות שהכול בסדר למרות שהכול נחרב בפנים. זה לממן את עצמך ולעבוד לפרנסתך. זה להיות שונה מהחברים שלך. כשהחברות שלך הולכות לקניון ומתלבטות לאיזה סרט הולכים או איזה תיק קונים, את עובדת משמרת כפולה כדי לסגור את החודש ולקנות דברים בסיסיים (דבריה של ג')

ג', צעירה בת 20, סבלה במשך שנים פגיעות מיניות מצד אחיה הגדול. כשהעזה לחשוף את דבר הפגיעה היא נודתה ממשפחתה ונאלצה לשכור דירה, לעבוד במשמרת כפולה ולדאוג לעצמה. ג' התבגרה בטרם עת, ללא מערכות תמיכה, בלי שיש לה עורף משפחתי או מקור לבקשת עזרה.

מ', צעיר בן 21, הוצא מביתו כשהיה בן 12 בצו בית משפט לאחר שחווה הזנחה קשה, אלימות וסיכון ממשי לחייו. מאז נדד בין מסגרות חוץ-ביתיות שונות. לאחר שסיים את השהות במסגרות והחל בחיים עצמאיים כבגיר, נאלץ לדאוג לעצמו להכנסה, לקורת גג, לתשלום חשבונות ולצרכים בסיסיים. במהלך השנים התקשה למצוא מסגרת תעסוקתית מתאימה. כיום אין לו כל הכנסה, והוא ממשיך לצבור חובות.

ר', צעירה בת 19.5 חסרת עורף משפחתי, פנתה לקבל סיוע משפטי כדי לנסות ולסגור חובות שצברה מאז עזבה את מסגרת ההשמה החוץ-ביתית שבה שהתה כקטינה. היא קיוותה שתוכל להשתמש בכספי החיסכון לכל ילד (להלן: **התוכנית**, או **תוכנית החיסכון**) (חוק התייעלות כלכלית) כדי לשלם חלק מחובותיה ולהסיר את העיקול על חשבונה. אולם מאחר שטרם מלאו לה 21 היא אינה יכולה למשוך את כספי החיסכון שלה, ומאחר שאינה בקשר עם הוריה היא אינה יכולה לקבל את אישור ההורים הנדרש למשיכת הכספים.

בנייר עמדה זה אנו מבקשות להתייחס ולהפנות זרקור לאוכלוסייה שהמחקרים לא דנו בה די – ילדים וצעירים חסרי עורף משפחתי. ילדים המגיעים מרקע משפחתי מורכב, בין שמוכר לרשויות בין שנעלם מעיניהן; ילדים ממשפחות במעמד חברתי-כלכלי גבוה או נמוך; שנולדו בפריפריה או במרכזה של עיר; ילדים שאולי לא "נולדו" לעוני או למחסור, אך נוכח נסיבות חייהם הוא דופק לא אחת על שמשות חלונם. על כן נבקש להתמקד בקשיים הייחודיים העולים ממתכונתה הנוכחית של תוכנית חיסכון לכל ילד עבור בני ובנות נוער וצעירים חסרי

עורף משפחתי, בחסמים הקיימים במימון זכויותיהם, ובהתאמות הנדרשות כדי שהתוכנית תגשים את ייעודה ותאפשר, באמת, חיסכון לכל ילד.

2. ילדים, נוער וצעירים חסרי עורף משפחתי: תמונת מצב

כיום לא קיימת הגדרה מדויקת ומוסכמת מיהו קטין או צעיר חסר עורף משפחתי. בהיעדר הגדרה מדויקת, קשה לאמוד את היקפה של אוכלוסיית הילדים, הנוער והצעירים נעדרי עורף משפחתי בישראל. עם זאת, יש כמה נתונים הידועים לנו. בשנת 2020 היו מוכרים לשירותי הרווחה 405,598 ילדים, מהם 341,612 ילדים בסיכון ישיר או משפחתי (המועצה הלאומית לשלום הילד, 2021, עמ' 527). בשנת תשפ"א 12,099 ילדים ובני נוער הושמו בידי משרד הרווחה במסגרות השמה חוץ-ביתית שונות (המועצה הלאומית לשלום הילד, 2021, עמ' 91). מסגרות אלה כוללות אומנה, פנימיות (חינוכיות, שיקומיות, טיפוליות, פוסט-אשפוזיות), וכן מסגרות של רשות חסות הנוער, שהן מסגרות לטיפול סמכותי-כופה (הוסטלים, מעונות נעולים, קורות גג ועוד), במסגרת הליכים בצל החוק, מכוח הליכי נזקקות לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 (להלן: **חוק הנוער טיפול והשגחה**) או תחת צו פלילי לפי חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: **חוק הנוער שפיטה, ענישה ודרכי טיפול**).

רבים מהילדים השוהים במסגרות חוץ-ביתיות חוו מצוקות אישיות ובעיות משפחתיות, ונחשפו לסיכונים בביטחון או בסביבתם הקרובה. אלה הגיעו לעיתים לכדי אלימות פיזית, פגיעה מינית, הזנחה או אירועים טראומטיים וקשיים אחרים, והובילו להוצאתם מהבית. מכל מקום, נציין כבר כאן כי הוצאה מהבית אינה משום ביטול האפוטרופסות הטבעית של הורי הקטין כפי שהיא מעוגנת בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962. כלומר, בהיעדר החלטה שיפוטית אחרת, ההורים עדיין אחראיים לקטין, והם בעלי הסמכות לקבל החלטות בהיבטי החיים השונים שלו, לרבות בנושאי רכוש.

בהיעדר הגדרה מדויקת, בנייר עמדה זה נשתמש בהגדרה המוצעת בהצעת חוק סיוע לצעירים חסרי עורף משפחתי, התשע"ה-2015. בסעיף ההגדרות, מגדירה הצעת החוק צעיר חסר עורף כד: (1) צעיר שאין לו סביבה משפחתית תומכת או שהוא מנותק ממשפחתו; (2) צעיר שאין לו קורת גג (להלן: **נוער וצעירים חסרי עורף משפחתי**).

לצד הקשיים השונים שבני נוער חסרי עורף משפחתי נאלצים להתמודד עימם במהלך השנים, עם הגיעם לגיל 18 הם נאלצים להתמודד עם המעבר המורכב לחיים עצמאיים. אז מסתיים לרוב הטיפול בעניינם, נקטע רצף הטיפול והתמיכה, וכן מצטמצמים המענים הניתנים להם

בהקשרים של תעסוקה, מגורים, לימודים ועוד. הצעירים, שהם לרוב נעדרי מערכות תמיכה, וחלקם מגיעים ממשפחות במצב חברתי-כלכלי נמוך, נאלצים בגיל 18 להתמודד באופן עצמאי עם "עולם המבוגרים": למצוא מקורות פרנסה, קורת גג, לספק לעצמם צרכים אלמנטריים דוגמת מזון וביגוד, וכן לאתר אפשרויות עבודה, לימודים והכשרה מקצועית (אמיתי ואחרים, 2011). גם כאשר יש בידם אמצעים כלכליים לתקופה מסוימת, הם מתקשים לעיתים לערוך תכנון כלכלי לטווח הארוך, ולא מעט מהם נקלעים לחובות לחברות סלולר, לחברות תקשורת, לביטוח הלאומי, לבנקים ועוד. מצב דברים זה אף הוחמר בתקופת משבר הקורונה, שבעטיו צעירים רבים מצאו עצמם ללא מקור הכנסה, ובעקבות זאת ללא קורת גג או צרכים בסיסיים כמזון, אמצעי מיגון ועוד (יתד, 2020). חרף האתגרים הרבים שהצעירים נאלצים להתמודד עימם, פתרונות הסיוע אשר המדינה מספקת להם כיום הם חלקיים ואינם מביאים בחשבון את נסיבות חייהם, את צורכיהם הייחודיים ואת החסמים העומדים בפניהם למיצוי זכויותיהם.³

3. תוכנית היסכון לכל ילד: בין חזון למעשה

בשנת 2015, במסגרת המדיניות הכלכלית-חברתית של הממשלה, הוחלט על שינויים הקשורים בתשלומי קצבאות ילדים בשני מישורים עיקריים: הגדלה מסוימת של סכום הקצבה,⁴ וכן תוספת של היסכון ארוך טווח לילדים – תוכנית היסכון לכל ילד. התוכנית נכנסה לתוקפה בינואר 2017 והסדירה לראשונה היסכון ארוך טווח לילדים בישראל, במימון המדינה (פינטו וגוטליב, 2019). כמה ממטרותיה העיקריות היו צמצום העוני הבין-דורי וצמצום הפערים החברתיים, תוך מתן הזדמנות שווה לצעירים.⁵

בניגוד לקצבאות ילדים, אשר מועברות באופן סדיר לידי ההורה, תוכנית היסכון לכל ילד שמה דגש על מימוש הכספים על ידי הילדים עצמם. הכסף מועבר לחיסכון המיועד לילד, רשום על שמו ואמור לשמש אותו בלבד, פרט למקרים חריגים הקבועים בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן: **החוק**). במסגרת התוכנית, המוסד לביטוח לאומי מעביר עבור כל ילד שמשולמת עבורו קצבת ילדים סכום של 50 שקלים בכל חודש, לטובת היסכון. ההורים רשאים לבחור את אפיק ההשקעה של הכספים – קופת גמל להשקעה

3 פתרונות אלה כוללים, למשל, קצבאות הבטחת הכנסה **ילד הזכאי לגמלה מיוחדת** (מוכרת גם בשם **ילד נטוש**), המעניקות סכום נמוך וניתנות בתנאים מסוימים וקפדניים, וכן אפשרויות דיור מצומצמות, שרשימות ההמתנה אליהן ארוכות.

4 במהלך השנים, ובעיקר בשנות ה-2000, חלו בקצבת הילדים שינויים ניכרים שכללו קיצוצים והפחתות למכביר, בפרט ביחס למשפחות מרובות ילדים.

5 יצוין כי יישומה של התוכנית החל אומנם בשנת 2017, אולם המועד הקובע להפקדות סכומי היסכון נקבע עוד בשנת 2015 והוא 1 במאי 2015. כך לפי סעיף 29(א) לנוסח חוק ההתייעלות הכלכלית.

או חיסכון באחד הבנקים, וכן את מסלול ניהול הכספים (כלומר את רמת הסיכון). במקרה שההורים לא יבחרו היכן ינוהל החיסכון במהלך תקופת הבחירה, הביטוח הלאומי יפקיד את כספי החיסכון לקופת גמל או לבנק בהתאם למנגנון ברירת מחדל. נוסף על כך, ההורים רשאים לבחור להעביר סכום נוסף זהה (*matching*) בן 50 שקלים מתוך קצבת הילדים המועברת אליהם. ככל שיבחרו להוסיף את הסכום הנוסף, הם יוכלו להבטיח כי בחלוף 18 שנים יעמוד לרשותו של הילד סכום כסף משמעותי.

בהתאם לקבוע בחוק, הסכומים ייחסכו עבור הילד במסלול שנבחר עד הגיעו לגיל 18, אז יהיה רשאי למשוך את הסכום בעצמו ולקבל מענק בסך 500 שקלים נוספים, כפוף לאישור הוריו. מי שימשיך לחסוך את כספי החיסכון עד גיל 21 יהיה זכאי לקבל בגיל זה מענק נוסף בסך 500 שקלים, ואז יוכל למשוך את הסכום שהצטבר עבורו ללא צורך באישור ההורים.

4. הקשיים העולים מתוכנית חיסכון לכל ילד במתכונתה הנוכחית

הנצחת פערים חברתיים בקרב קטינים חסרי עורף משפחתי

במרבית המקרים, ילדים וצעירים חסרי עורף משפחתי אינם נהנים מהפקדת 50 השקלים הנוספים. הוריהם, אשר לא היוו במהלך חייהם מקור תמיכה עבורם ולעיתים אף פגעו בהם או סיכנו אותם, ממשיכים לקבל את קצבאות הילדים בלי שישמשו לצורכי הילדים או לטובתם, ואף אינם מפקידים עבורם את 50 השקלים הנוספים לחיסכון עתידי. בנוסחו כיום, החוק אינה מאפשר לגורם חיצוני שאחראי לקטין (למשל הורה אומנה, אפוטרופוס חיצוני) או למדינה להיכנס לנעלי ההורה ולהפקיד את הסכום שלא מתוך כספי קצבת הילדים. מצב זה משמר את התלות של נוער נעדר עורף משפחתי בהורים, גם במצב שבו בית המשפט קבע כי השהות עימם אינה מיטיבה עם הילד וממשיכה לפגוע בו ובעתידו.

בהקשר זה חשוב לציין כי הפערים בסכומים המצטברים למשיכה (עם תום תקופת החיסכון) בין הילדים שהופקדו עבורם 50 שקלים נוספים לבין אלו שלא הופקדו עבורם כספים נוספים עשויים להגיע ל-10,000 שקלים. יוצא אפוא כי דווקא הילדים שהסיוע הכלכלי נחוץ להם ביותר שאת לצורך תחילת חייהם העצמאיים ייאלצו להסתפק בחיסכון מצומצם, ואילו חבריהם בני גילם צוברים חיסכון משמעותי. כך הפערים החברתיים-כלכליים בין צעירים חסרי עורף משפחתי לבין בני גילם לא זו בלבד שאינם מצטמצמים, אלא הולכים ומעמיקים. במילים אחרות, הגם שאחת ממטרותיה העיקריות של תוכנית חיסכון לכל ילד הייתה צמצום העוני הבין-דורי והפערים החברתיים, לא זו בלבד שהיא לא מימשה את מטרותיה, היא אף

יצרה הלכה למעשה אוכלוסייה חדשה, שקופה, של צעירים שמתחילים את חייהם העצמאיים בחיסרון ובפער.

משיכת הכספים בגיל 18 אפשרית רק בכפוף לאישור הורים

הוראת החוק כיום מתנה את משיכת סכומי החיסכון בגיל 18 בחתימת הורים. מדובר במגבלה ייחודית לגיל זה, שכן על פי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1982 (להלן: **חוק הכשרות**) גיל 18 הוא גיל הבגירות בישראל.

בהתרשמות ראשונית, הוראה זו נועדה להבטיח כי צעירים, בבואם למשוך סכום כסף ניכר זה, יעשו כן בתמיכה של הוריהם. כך, הדרישה לחתימת הורים נדמית כמעין "אמצעי הגנה" עבור הצעירים, ומטרתו לוודא כי החלטתם למשוך את הכספים ולהשתמש בהם היא שקולה ומשרתת את טובתם. אולם דרישה זו מערימה קשיים על צעירים חסרי עורף משפחתי שאינם עומדים בקשר עם הוריהם ומבקשים למשוך את כספם. כך, דווקא אותם צעירים אשר זקוקים לבסיס כלכלי זה יותר מצעירים בני גילם לטובת מילוי צורכיהם הבסיסיים, אינם יכולים לעשות כל שימוש בכספי החיסכון. צעירים אלו, שהם בגירים לכל דבר ועניין, הופכים תלויים בחסדי הוריהם, וזאת גם במקרים שבהם הם לא זכו לתמיכתם כשהיו קטינים או הוצאו מביתם.

יתרה מכך, גם ילדים אשר הוכרו על ידי המוסד לביטוח לאומי כילדים מנותקי קשר הזכאים לגמלה מיוחדת, קצבת **ילד נטוש**, עדיין נדרשים לצרף חתימת הורה לבקשה למשיכת החיסכון. גם ילדים אשר מונה להם אפוטרופוס בהיותם קטינים נדרשים לצרף את חתימתו, אף שאין לו סמכות בדין לאחר גיל 18. לגישתנו, דרישה זו מהווה חסם של ממש עבור צעירים חסרי עורף משפחתי הזקוקים לכסף זמין, ועומדת בסתירה למטרת התוכנית – צמצום פערים ומתן אפשרות לחיים עצמאיים בכבוד. נציין כי בשנת 2016 הונחה על שולחן הכנסת על ידי חבר הכנסת יעקב מרגי הצעת חוק אשר נוסחה בשיתוף ובסיוע המועצה לשלום הילד, לביטול דרישת החתימה של ההורים (ראו בהמשך).⁶

5. סיכום ומחשבות לעתיד

במסמך זה סקרנו חלק מהבעיות והקשיים העולים מתוכנית חיסכון לכל ילד במתכונתה הנוכחית בהקשר של צעירים נעדרי עורף משפחתי. אומנם מטרתה המרכזית של התוכנית

6 הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטול ההוראה בעניין חתימת הורים כתנאי לשחרור כספי חיסכון), התשע"ו-2016, ס"ח תשנ"ח, עמ' 210.

הייתה להביא לצמצום העוני הבין-דורי והפערים החברתיים, אך כפי שעולה מכל האמור לעיל, מטרה זו לא רק שלא הוגשמה ואף העמיקה את הפערים הקיימים ממילא, היא אף יצרה קבוצות חדשות של צעירים שמתחילים את חייהם העצמאיים בפער אל מול קבוצת השווים שלהם.

לאור הניסיון מהשטח, עמדתנו היא כי כדי להגשים את ייעודה של התוכנית לקדם שוויון הזדמנויות ולצמצם פערים אפשר לפעול בכמה דרכים, כמפורט להלן.

הוספת מענים ייחודיים מטעם המדינה לצעירים חסרי עורף משפחתי

כדי לצמצם את הפערים בין ילדים נעדרי עורף משפחתי לבני גילם אשר זוכים לתמיכת הוריהם, אנו סבורות כי על המדינה "להיכנס לנעלי ההורים" לעניין זה ולהפקיד עבורם 50 שקלים נוספים.

בהיעדר הגדרה אחידה ומקובלת לילדים חסרי עורף משפחתי, ובהיעדר מעקב אחריהם או רישום מסודר שלהם במערכות השונות, קשה לאתר את אותם הילדים ולמצוא פתרון שייתן מענה אחיד לכלל הילדים במצב זה. לצד האמור, על המדינה לעשות שימוש במידע המצוי בשירותי הרווחה (ילדים נטושים, ילדים שהוצאו בצו בית משפט, ילדים באומנה, ילדים שידוע כי נותק הקשר עם הוריהם), במשרד המשפטים (אפוטרופא לדין) ובמוסדות חינוך (פנימיות חינוכיות/מוסדות לימוד) ולאפשר לילדים חסרי עורף משפחתי לקבל מהמדינה את הסיוע שהם ראויים לו. כלומר, קיימים כיום כמה מנגנונים המאפשרים בדיקה של טיב ומצב הקשר של הקטין עם הוריו, ואפשר לשקול שילוב של המנגנונים הללו כדי לבחון את האפשרות להפקדת 50 שקלים נוספים מטעם המדינה.

עוד מוצע כי המדינה תבחר עבור אותם ילדים, כברירת מחדל, את מסלול ההשקעה המניב ביותר, כדי לאפשר להם להתחיל את חייהם בנקודת פתיחה זהה לזו של קבוצת השווים שלהם, ולאפשר להם להתחיל את חייהם העצמאיים בכבוד.

קידום הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטול ההוראה בעניין חתימת הורים כתנאי לשחרור כספי היסכון). התשע"ו-2016

המצב הקבוע כיום בחוק, שעל פיו משיכת כספי היסכון בגיל 18 מותנת באישור אחד ההורים, אינו סביר לדעתנו. ראשית, מאחר שמדובר כעת בבגיר, אשר לפי חוק הכשרות המשפטית פעולותיו אינן מותנות עוד בהסכמת אפוטרופוס. ואם הוא כשיר להצביע בבחירות, להינשא, לפתוח חשבון בנק ועוד, לא ברור מדוע ראתה המדינה לנכון, דווקא

בהקשר זה, ליצור זיקה ותלות של אדם בגיר בהוריו וכך, הלכה למעשה, להאריך את גיל הקטינות.

שנית, בכל הנוגע לקטינים נעדרי עורף משפחתי המצב תמוה עוד יותר, שכן ילדים אשר לא גדלו עם הוריהם, לא זכו לתמיכתם במהלך השנים ולעיתים אף הוצאו מבתם והוכרו כקטינים נזקקים או קיבלו קצבאות ילד נטוש, נדרשים כעת לבקש מהוריהם אישור לצורך התחלת חיים עצמאיים. לפיכך מוצע לתקן את הוראות הסעיף האמור ולבטל את הדרישה לחתימת הורה לשם שחרור כספי החיסכון בגיל 18.

נוסף כי לאחרונה, בעקבות פנייה של הקליניקה לזכויות בני נוער וצעירים במצבי סיכון באוניברסיטה העברית בירושלים, תוקן נוהל הנפקת תעודת זהות כך שקטינים חסרי עורף משפחתי יוכלו לעשות זאת גם ללא אישור הוריהם. מהלך זה מבטא את ההכרה של המדינה במצבם הייחודי של בני ובנות נוער חסרי עורף משפחתי, ויש לאמץ מנגנונים דומים לו גם בחזיתות אחרות שנוער וצעירים אלו מתמודדים בהן.

חינוך להתנהלות כלכלית נכונה לבני נוער ולצעירים

חינוך להתנהלות כלכלית מיטבית הוא חלק מתמונה רחבה יותר של היערכות כלכלית להתחלת החיים העצמאיים. על אף התפתחות מסוימת בהכרה בחשיבותן של תוכניות הכשרה פיננסיות לנוער, נראה כי עדיין אין די הכשרות במסגרות חינוכיות פורמליות ובלתי פורמליות לנוער בסיכון. לצעירים חסרי עורף משפחתי יש פחות הזדמנויות לרכוש ידע וכלים להתנהלות כלכלית באופן עצמאי. לרוב, הם עסוקים בהישרדות יום-יומית ובדאגה לצרכים בסיסיים, ולא אחת נעדרים מודלים להתנהלות כלכלית מיטבית או גורמי הכוונה. על כן אנו מציעות לשקול הפעלת סדנאות להתנהלות כלכלית נכונה במסגרות חינוכיות בכלל, ובמסגרות השמה חוץ-ביתית בפרט, כדי לאפשר לצעירים אלו לרכוש ידע והבנה בהתנהלות פיננסית נכונה, ולקבל כלים שימושיים להתחלת חייהם העצמאיים ולשימוש מיטבי בכספי החיסכון.

מקורות

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ה-2015.

חיסכון לכל ילד: על מצבם של ילדים וצעירים חסרי עורף משפחתי | 155

אמיתי ג', רענן ר', כאהן-סטרבצינסקי, פי וריבקיין, ד' (2011). מסמך רקע לאשלים: מעבר לבגרות בקרב אוכלוסיות במצבי סיכון: צרכים והתערבויות. מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל.

המועצה הלאומית לשלום הילד (2020). **השנתון הסטטיסטי "ילדים בישראל"**.

המועצה הלאומית לשלום הילד (2021). **השנתון הסטטיסטי "ילדים בישראל"**.

יתד: התוכנית הלאומית לצעירים וצעירות במצבי סיכון (2020). דוח שנתי.

פינטו, א' וגוטליב, ד' (2019). תכנית חסכון לכל ילד: השלכות על האי שוויון, וחלופות מדיניות. מחקרים לדיון, 130. המוסד לביטוח לאומי.

